

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО
UNIVERSITY OF NATIONAL AND WORLD ECONOMY

Приета с решение на ФС на факултет
..... протокол № ..... / .....

Adopted by the Faculty Council Decision of Faculty of
..... protocol № ..... / .....

Утвърдил:
Approved by:

Декан –
Dean -

УЧЕБНА ПРОГРАМА COURSE SYLLABUS

Учебна дисциплина <i>Course</i>	Методология на правните изследвания Legal research methodology
Образователна и научна степен <i>Educational and Scientific Degree</i>	ОНС „Доктор“ <i>PhD</i>
Статут на дисциплината <i>Course Category</i>	Избираема (блок А) <i>Optional (block A)</i>
Област на висше образование <i>Area of Study</i>	3. Социални, стопански и правни науки <i>3. Social, Economic and Law Sciences</i>
Факултет <i>Faculty</i>	Име на факултета <i>Name of the Faculty</i>
Катедра <i>Department</i>	Име на катедрата <i>Name of the Department</i>
Аудиторна заетост <i>Academic Hours</i>	30 ч.
Извънаудиторна заетост <i>Extracurricular Academic Hours</i>	220 ч.
Кредити <i>Credits</i>	10 ECTS
Титуляр <i>Lecturer</i>	Доц. д-р Вълчин Даскалов <i>Ass. Prof. Walchin</i> <i>Daskalov, PhD</i>

I. АНОТАЦИЯ / COURSE DESCRIPTION

1. Дисциплината „**Методология на правните изследвания**“ се чете пред докторантите в ОНС „доктор“ от специалност „Право“ от учебната 2018/2019 г., редовна форма на обучение.

2. Описание на съдържанието: Дисциплината има за цел да предостави на докторантите по право задълбочени теоретически знания, както и създаването на практически умения за провеждането на научни изследвания в областта на правните науки и създаването на научни трудове въз основа на извършените изследвания, както и академичното писане на съчинения по правни науки. Програмата обхваща четири основни части:

А. Общи положения – темите в тази част разглеждат въвеждащо основните положения в научните изследвания по правни науки. Предлагат се знания относно отделните видове научни разработки, правните изисквания към тях и правното положения на изследователите (в частност докторантите). Обръща се внимание на най-важните особености на използване на възможностите за електронна обработка на данни в областта на правните изследвания. Разглеждат се основните методи за осъществяване на научни изследвания, пречупени през особеностите на правната наука. Специална тема е посветена на плагиатството и борбата с него.

Б. Методология на правото – важно значение за правилното разбиране и осъществяване на изследванията в областта на правните науки е синтезираното познание относно най-важната основа на научната дейност – тълкуването на правните норми. Тази част от програмата съдържа теми, които припомнят особеностите и принципите на тълкувателната дейност, но разгледани от чисто прагматичния ъгъл на осъществяване на научно изследване. Този подход има за цел да подготви изследователите и за един от най-важните практически резултати от правните изследвания – изготвяне на логични и добре обосновани предложения за усъвършенстване на законодателството.

В. Академично писане на научни правни съчинения. Отделни фази на правното изследване. Подготвителна фаза. Изготвяне на разработката – основната част от програмата е посветена на правното изследване и създаване на научни правни съчинения. Темите, отнасящи се до подготвителната фаза предлагат знания относно определянето и формулирането на темата на всяко конкретно изследване, информационното осигуряване на работата чрез намиране и работа със съотнесими към темата материали (нормативни актове, литературни източници, съдебна практика). Отделна тема е посветена на откриването, установяването и оценката на специалните правни проблеми, които ще бъдат предмет на изследване. Като финал на подготвителната фаза е разгледана темата за изготвяне на диспозиция на работата (предварителна структура) което е логичен преход към същинското провеждане на изследването. Отделни теми са посветени на изготвянето трите класически части на научната разработка – увод, изложение и заключение. Специално внимание е отделено на начина и логиката при използване на цитати, както и на стила и използвания език. Последните теми от тази част на програмата съдържат теми, които са насочени към окончателно оформление на готовата научна разработка, вкл. и чисто техническата страна, и подготовката и за презентация пред публика – на хартиен носител или

използване на съвременна дигитална презентация чрез мултимедия. Въпреки, че акцентът е поставен върху изготвянето на дисертационен труд, програмата не подценява и другите типични научни разработки – доклади, статии, студии, монографии, и им отделя необходимото внимание.

Г. Защита на дисертационен труд – последната част на програмата има за цел да подготви докторантите за реализацията на собственият им труд като ги запознава както с формалните изисквания към дисертацията и провеждането на публичната защита, така и с чисто техническата страна и подготовка на целия този заключителен етап от изследователската им дейност. Специална тема разглежда законовите изисквания към готовия дисертационен труд в светлината на последните изменения на **Закона за развитие на академичния състав в Република България** и Правилника за приложението му. Отделни теми са посветени на изготвянето на автореферата и на подготовката на целия комплект от материали, които следва да бъдат предоставени на научното жури.

3. Език на преподаване: български

4. Курсът се организира в хибридна форма на обучение – присъствено за редовните докторанти и онлайн (в електронна среда) за докторантите в задочна форма и докторантите на самостоятелна подготовка.

5. Резултати

Учебната програма е насочена към формиране на изискваните за образователно-научната степен знания (теоретични и фактологически), умения (познавателни и практически) и компетентности (самостоятелност и отговорност, компетентности за учене, комуникативни и социални компетентности, професионални компетентности), в съответствие с Националната квалификационна рамка.¹

Дисциплината предоставя на докторантите следните основни знания:

- Правен режим на научните изследвания и статут на докторанта;
- Тълкуване на правото като основа на научните изследвания;
- Логика на правните изследвания, идентифициране на проблеми, предложения за решението им, обосновка на предложените решения;
- Особености на отделните видове научни разработки.
Обучението по дисциплината формира у докторантите следните основни умения:
- Възможности за провеждане на самостоятелни научни изследвания;
- Изготвяне на научни доклади, статии, студии;
- Написване и защита на дисертационен труд;
- Използване на дигитални средства за информационно обезпечаване на научната работа, написване на разработката и презентация

Разпространение на дисциплината

- Наука и преподавателска дейност
- Практическа дейност в областта на правораздаването

---

¹ Националната квалификационна рамка на Република България (РМС № 96/02.02.2012) дефинира знанията, уменията и компетентностите, които се изискват като резултат от обучението в съответните образователно-квалификационни степени във висшето образование.

II. СЪДЪРЖАНИЕ / CONTENT

№	ТЕМА / TOPIC
А. Общи положения.	
1.	Правен режим на правните изследвания Правно положение на докторанта. Авторски права върху резултатите от работата. Плагиатство Понятие, правен режим и последици. Борба с плагиатството. Избягване на неволно плагиатство.
2.	Видове и обхват на научните разработки. Видове и обхват на научните разработки по време на обучението на докторанта. Научен доклад. Статия. Студия.
3.	Дисертация Правни и научни изисквания.
4.	Електронната обработка на данни като помощно средство за изследователя по правни науки Търсене на материали. Документация. Написване на научен труд. Подготовка за печат. Електронни презентации.
5.	Предварително публикуване на части от дисертационен труд Научни доклади, статии, студии. Избор на конкретна тема. Концепция на частичното публикуване.
Б. Методология на правото.	
6.	Методика и методология на правните изследвания Същност и цел на правната наука Основни методологични течения в правната наука. Методи на правно изследване Исторически метод. Сравнителноправен метод. Методи на анализа и синтеза, индукция и дедукция. Аналогия, сравнение, хипотеза.
7.	Методически средства Прилагане и тълкуване на съдебната практика. Феноменът „съдийско право”. Теорията за „подвижните” елементи на фактическия състав. Методът на сравнение на типовете норми. Собствено мнение.
8.	Методи на тълкуване Последователност и йерархия на прилагането им. Запълване на празнини в закона. Конкуренция на норми.
9.	Методика на тълкуването на правото в различните правни отрасли Частно право, наказателно право, административно право, конституционно право, процесуално право, трудово и осигурително право, право на Европейския съюз.

В. Академично писане на научни правни съчинения.	
10.	Търсене и избор на тема на научната работа Особености на темата при различните видове научни разработки. Тема на доклад, статия и студия.
11.	Тема на дисертационен труд Критерии за избор и точно определяне и формулиране на темата. Изключване на определени теми. Ограничаване и разширяване на обхвата на темата. Процедура за промяна на избраната тема на дисертацията.
12.	Информационно осигуряване на работата Търсене на материали. Определяне на приложимите към темата нормативни актове. Литературни източници. Съдебна практика.
13.	Подход при търсене на материали нормата като основа на търсенето, специалните правни проблеми като основа на търсенето. Източници на материали: библиотека, интернет, емпирично изследване на факти и обстоятелства.
14.	Работа с откритите материали Оценка и подредба на откритите източници. Изготвяне на картотеки.
15.	Откриване, установяване и оценка на специалните правни проблеми Откриване и дефиниране на проблема. Преодоляване на често срещани трудности: двусмислен материал, недостатъчен или липсващ материал, противоречиви аргументи, несигурност и липса на логика в обосновката.
16.	Изготвяне на диспозиция на работата (предварителна структура) Цел и време на изготвяне на диспозиция. Възможности за изграждане. Формални възможности за изграждане на структурата чрез различни структурни единици.
17.	Преодоляване на често срещани проблеми Задачи на правната догматика. Систематизиране на приложимите норми. Анализ на литературата и съдебната практика. Систематизиране на изследваните проблеми. Преценка на аргументите за предложените решения. Документация на решенията.
18.	Изработване на окончателна структура на работата Последователност на разработване на отделните части на работата. Принципен подход. Изготвяне на първи вариант на работата.
19.	Научен апарат. Използване на цитати Логика и формат на цитатите. Цитиране на правни норми. Цитиране на литературни източници. Цитиране на съдебна практика. Цитиране на източници от ИНТЕРНЕТ. Цитати под линия, цитати в края на работата, цитирани в изложението.
20.	Формални съставни части на дисертационния труд Заглавна страница. Съдържание Увод. Изложение. Заключение. Библиография. Приложения. Екс курсове. Декларация за авторство.
21.	Изготвяне на изложението. Увод Адресати на разработката, дефиниране на изследвания кръг от проблеми, описание на методите на изследване, кратко описание на логиката на цялата разработка.
22.	Изготвяне на изложението. Класическо изложение Различни подходи на изграждане. Класически елементи на съдържанието – историческо развитие на изследвания правен институт, определяне на основните проблеми, представяне на различните мнения, дефиниране на изследвания кръг от проблеми, описание на методите на изследване, общо теоретични изводи, предложения <i>de lege ferenda</i> .

23.	Изготвяне на изложението. Заключение Обобщаване на направените теоретични изводи, обобщаване на предложенията <i>de lege ferenda</i> , очертаване на бъдещите тенденции на развитие на изследвания правен институт и свързаните с него проблеми.
24.	Стил и използван език Дефиниране на специалните понятия. Формулиране на теоретични изводи и тяхната аргументация. Европейски и англо-американски подход към излагането на тезите и аргументите. Тълкуване на предложените разрешения и аргументите в правно-приложен и практически аспект. Обобщение на резултатите.
25.	Техническо съдържание на разработката Вграждане на примери, скици, таблици. Използване на съкращения.
26.	Подготовка за публикуване Проверка правописа и корекция. Стилистична редакция. Номерация на страниците. Изготвяне на окончателно съдържание. Подготовка на ръкописа за отпечатване. Проверка на коректурите.
27.	Публикуване в електронно издание Различни електронни формати. Електронна презентация чрез мултимедия
Г. Защита на дисертационен труд	
28.	Формални изисквания към готовия дисертационен труд Научна новост. Научни приноси. Практическа значимост. Доказана възможност за провеждане на самостоятелни правни изследвания.
29.	Производство по защита на дисертационен труд Вътрешна защита. Избор на жури. Доработка на дисертацията. Стартиране на процедура по публична защита. Провеждане на публичната защита.
30.	Подготовка за вътрешна защита Изготвяне на кратко резюме на работата. Провеждане на вътрешната защита. Представяне на работата и отговор на въпроси. Доработка на дисертацията – възприемане и отхвърляне на бележки и предложения. Изготвяне и отпечатване на окончателен вариант на дисертационния труд.
31.	Изготвяне на автореферат Понятие и принципни положения. Структура и съдържание. Подготовка на комплект от материали и приложения към дисертацията, които се предоставят на членовете на научното жури.
32.	Публична защита на дисертационен труд Сценарий на събитието. Задълженията на дисертанта.
33.	Публикуване на защитения дисертационен труд Преработка след защитата. Оформление. Договор с издателството.

III. САМОСТОЯТЕЛНА РАБОТА / INDIVIDUAL COURSE PREPARATION

Комбинират се различни методи на преподаване, съобразени с формата на обучение – лекции, самостоятелна работа на докторантите извън аудиторията и обсъждане в аудиторията на резултатите от поставените задачи. Основна форма на преподаване е конверзаторията, която представлява съчетание на лекция с обсъждане и активно участие от страна на докторантите.

Необходимите ресурси за обучение са: обичайните бяла дъска и цветни маркери; компютърна мултимедия; специализиран софтуер – най-разпространените в страната правно информационни системи (АПИС, СИЕЛА и Лакорда).

Самостоятелната подготовка на докторантите, обучаващи се в редовна и задочна форма на обучение, включва:

- Изготвяне на проучвания на литературни източници по зададени теми;
- Изготвяне на проучвания на съдебна практика;
- Изготвяне на проекти за структури на различни видове научни трудове;
- Изготвяне на проект за структура на конкретен дисертационен труд.

IV. ОЦЕНЯВАНЕ / ASSESSMENT

Оценяването по дисциплината е комплексно.

При редовна форма на обучение крайната оценка се образува по следния начин: (посочва се начинът на оценяване, напр.)

КО = (ПИ + ТК):2,

където:

КО = крайна оценка;

ПИ = оценка от писмен изпит;

ТК = оценка от текущ контрол през семестъра.

Текущият контрол се изразява в представяне и защита на поставените задачи по време на конфераториите.

Минималната оценка за успешно приключване на обучението е „Добър (4)“. Съотнесена с Европейската система за трансфер на кредити, съпоставимостта на оценките е следната:

Отличен /6/	Много добър /5/	Добър /4/	Среден /3/		Слаб /2/	
A	B	C	D	E	FX	F
Присъждат се 10 кредита			Не се присъждат кредити			

(Начинът на оценяване се описва и на английски език)

.....
The final grade is based on a six-point scale, in which the lowest grade for successful completion of the course is Good (4). Converted to the ECTS grading scale, the grades are as follows:

Excellent /6/	Very Good /5/	Good /4/	Average /3/		Poor /2/	
A	B	C	D	E	FX	F
The corresponding number of ECTS credit points is being allocated (10 credits are awarded)			No ECTS credit points are being allocated			

За докторантите в редовна форма изпитът се провежда присъствено, освен когато в заповед на ректора не е предвидено друго. За докторантите в задочна форма и за докторантите на самостоятелна подготовка изпитът може да се провежда и онлайн (в електронна среда).

The exam is held in offline mode for the full-time PhD students and could be held in online mode for the part-time and independent PhD students.

V. ДОКТОРАНТСКА ЗАЕТОСТ / DOCTORAL ACTIVITIES

Вид на занятията/заетостта Type of classes/employment	Аудиторна заетост Lectures	Извънаудиторна заетост Extracurricular Activity	Общо Total
1. Лекционен курс / Консултации (тюториали)	30	-	30

Lectures / Tutorials			
2. Проучване на литературни източници Study of specialized literature	-	20	20
3. Разработване на индивидуално задание • Подготовка на реферат по темата на дисертацията • Изготвяне на проекти за структури на статия, студия, монография • Подготовка на статия по темата на дисертацията • Изготвяне на проект за структура на дисертационен труд Preparation of individual assignment	-	20 60 30 30	140
4. Самостоятелна подготовка Individual study/preparation for exam	-	20	20
5. Проучвания на съдебна практика Other forms:	-	40	40
Общо/ Total	30	220	250

VI. ЛИТЕРАТУРА / LITERATURE

1) **Лулански, П.**, Атлас по методика на икономическите изследвания, Издателски комплекс-УНСС, София, 2013 г.

2) **Лулански, П.**, Как да напиша и защита дисертация, Институт за приложни социално-икономически изследвания и продължаващо обучение, София, 2007 г.

3) **Еко, У.**, Как се пише дипломна работа, ИК „Труд“, София, 2013 г.

4) **Таков, Кр.**, Как се решава частноправен казус, ИК „СИБИ“, София, 2008 г.

5) **Груев, Л., Илкова, Р.**, Ръководство за решаване на частноправни казуси, ИК „СИБИ“, София, 2014 г.

Учебната програма е приета на заседание на катедра „Частноправни науки“ от.....г.
(Протокол №.....).

*The course syllabus is approved by the Department Council of „.....” on
..... (Record №.....).*

Автор

доц. д-р Вълчин Даскалов

Lecturer

Ръководител катедра

Head of Department

(име, подпис)